

CASUS LITHIASEOS,

QUEM,

VENIA EXPERIENT. FACULT. MED.

PRÆSIDE

JOH. AGAP. TÖRNGREN,

*M. D. Chir. M. Chir. & Art.-Obstetr. Prof. P. & O. Præs.
Coll. Imp. Med. Fenn. Ord. Imp. de St. Wolod.
in IV. Cl. Equite,*

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ MODESTÆ SUBJICIT CENSURÆ

AUCTOR

SAMUEL ROOS,

Phil. Doctor, Med. Licentiat, Medicus Provincialis Cajanæ,

In Auditorio Medico die XXX Junii MDCCCXXVII.

h. a. e. p. m. c.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIORUM.

CASUS ITHASIOS

JOH. AGAT. TORNGREN.

PRO GRADU MENDO

SAMUEL 1902

In the City of Mexico the 22nd March 1902

JOHN. YOUNG & COMPANY

HISTORIA MORBI.

Mendicantium quidam ex paroecia Wirmo, Jacobus Annæ filius, XV annorum, in Nosocomium Aboënsē die XXV Maji MDCCCXX recipitur, morbi, quo affligebatur, mox describendi remedia quærens.

E femina, quam secunda jam vice illicita cupido matrem fecerat, sorore duobus annis junior, ad vitam miseris vagationibus molestam natus, inflatione abdominis & macie corporis mox a prima infantia corripiebatur. Eundi artem, nascentium agendi virium primam, valetudine aliquantulum recuperata, anno demum ætatis sexto exercere inchoavit, eaque primum ad pagos proximos visitandos usus est, crescentibus vero viribus pecora pagi, ubi natus erat, custodienti matri auxilio fuit, cujus etiam tempore hiemali ad paroecias proximas itinera comitatus est mendiculus, pannis obsoletis contra injurias aëris male vestitus. Anno ætatis circiter decimo tertio animad-

A

ver-

verterat vires suas paulatim decrescere, unde & oneri humeris prægravi gestando sensim se magis magisque sensit imparem. Satacundiæ vero partem cum hieme antegressa pervagaretur, dolor dorsum, præcipue in regione Renum, tam vehemens adgressus est, ut Bjoerneburgi, quorsum hoc tempore devenerat, aliquamdiu lecto adfigeretur; & ab hoc inde tempore dolor paulo inferius in regione lumbali dextra sedem tenuit. Accessit etiam mincio crebra & molesta. Quo tempore in Nosocomium est receptus, hic fere status habitusque erat.

Statura erat puer annis ætatis haud bene respondente, pusillus, cute indutus tenera, oculis cæsiis, crine flavo, rariusculo, facie pallida, voce ætati conveniente puerili, quæ tamen ejulatibus raucedinem cum clangore quodam proprio sibi contraxerat. Memoriam querebatur defectum, quo etiam factum est, ut Historiam morbi optato nostro imperfectiorem exhibuerit. Hebetiores etiam animi vires ceteræ videbantur. Erectus incedere non potuit ob dolorem lumborum tensivum, sed genibus curvatis, truncoque corporis antrorsum & dextrorsum inclinato, atque capite porrecto, anhelitibus & gemitibus auram sub conatu quovis sese erigendi implebat. Motus femoris dextri præcipue molestus, quare & hoc crus ad eundi opus imbecillius. Situs in lecto contortus, & in dextrum

trum latus præcipue placebat, eumque si mutare velles, doloribus ineffabilibus discrucari se, ejulatibus horrendis, sanguinis ad faciem tanto impetu, ut tota præ rubore niteret venamque vel minimam legere posses, contorsione corporis, & motibus extremitatum convulsivis satis indicabat. Assiduus ei erat nisus mingendi, quandoque gravativus in regione Perinæi, unde Intestinum rectum extrusum, tumidum, & plicatum, quandoque in Glande penis, manipulationem membri concitans, qua aliquantum levatum se sentire professus est. Urinæ copia intra nycthemeri spatium guttatim excreta, sub initio tamen conaminis cujusque, antequam accederet paullisper continue effluens, sollicitè collecta semilibram vix effecit: pallida ea esse conspiciebatur & flocculis pituitosis turbida. Facies genitalium ita mutata, ut Scrotum magnitudinem naturalem paullulum excedens, Penis retractior, Præputio ad marginem rubente & tumidulo indutus, conspicerentur. Materia etiam purulenta e Glaude penis & superficie Præputii interna, absque ulcere quodam conspicuo, secernebatur. Pulsus parvus, frequens simul & celer, ad C. intra minutum horæ procedens ictus, quem tamen numerum sub ipsis accessibus dysuresiæ aliquot adhuc ictibus excessit. Feriante vero dolore, prior status cum sudore totius corporis conspicuo, cui præter odorem acidulum nihil singulare. Vesicæ urinariæ explorationem per Catheterem, qua sine

signa calculi suspicionem moventia multo magis fallacia merito habentur, differre tunc cogebat urinarum viarum erethismus, ventione in carro & summa inde orta motus molestia major. Cibi appetentia fere nulla, quæ pariter atque excretio alvi, inde ab eo tempore, quo primum dolor dorsus adgressus est, manca fuerat ac difficilis.

His cognitis, morbum, quo laborabat æger, esse Lithiasin Renalem, in Rene dextro vel Uterere ejusdem lateris hærentem, eo potius existimavi, quo certius noveram, Lithiasin Vesicæ urinariæ apud vulgum nostratem nunquam antea observatam fuisse. Curatio itaque valetudinis attenuatæ, quæ a sanguinis missionibus, quantumvis ad erethismum præsentem debellandum idoneis, abstinere jubebat, hos scopos habere videbatur: conatus naturæ invalidos noxiosque aliis remediis compescere & dolores pertinaces levare: idque non sine utilitatis specie initio factum est balneis aquæ tepidæ, remediis sedantibus abdomini impositis, immissis clysmatibus, emulsionibus oleosis, potionibus mucilaginosi, Opiatis mitioribus, diætâ congrua & quiete corporis, quibus post aliquot dies leniebantur dolores. Erethismo partium morbo laborantium aliquantulum sedato, exploratio Vesicæ urinariæ, diutius non differenda, die VIto Junii instituta est, qua corpus in ea offensum, duriusculum, sabuli fere modo apicem Catheteris feri-

feriens, pressionique digiti in anum introducti parum cedens, nullum reliquit dubium de calculo hocce etiam receptaculum obsidente.

In tali rerum conditione Curam Lithiaseos vesicæ urinariæ radicalem, Lithotomiæ ope peragendam dissuadere visa sunt: status ægroti consumtus, viresque ejus exhaustæ, Operationi chirurgicæ sustinendæ & vulneri post eam sanando impares: dolor in Lumbo dextro ab initio morbi pertinax, ex quo Lithiasin etiam in Pelvi Renis ejusdem lateris, aut in Uretere inesse opinandum erat: tandemque perpauca urinæ flocculis turbidæ quantitas, per nycthemeri spatium collecta, negotium secretionis lotii indicans valde esse turbatum. Cura itaque palliativa, quam supra commemoravi, continuata est, cui postea accedebat usus Carbonatis Potassæ, Foliorum Uvæ Ursi & Extracti Hyoscyami. Ast parum utilitatis inde redundavit: neque levamen istud initio effectum diu continuavit: neque Lithonriptica commemorata lotii secretionem juvarunt: neque vim sedandi optatam exserere valuit Extractum Hyoscyami, cui multum præstabat Opii usus denuo revocatus. Sed quotidie acerbioribus doloribus excruciatu est æger: urina guttatim & sæpe invito eo profluebat: tum pulsus magis magisque debilitatus, filiformis, intermittens: summa virium prostratio subsequabatur: tandemque nocte inter IV & V Augusti,
in-

ingruente frigidine & rigiditate extremitatum, vita malorum plena cum morte est commutata.

SECTIO CADAVERIS.

Die VII.mo Augusti instituta est Obductio a me, qui, Amanuensis ad Nōsocomium munere fungens, ægroto adfueram. Corpus omne ultima macie confectum apparebat. Aperto Cavo abdominali, expositisque Organis uropoëticis, quæquippe nostræ jam erunt disquisitionis, Vesica urinaria, ad formam & magnitudinem ovi anserini distenta, dura sentiebatur: dextri lateris Ureter crassitudini Intestini tenuis æqualis, erat tumidus: Ren ejusdem lateris magnitudine fere naturali: Ureter sinister magnitudinem naturalem vix egrediens: Ren vero illius lateris solito major, ad magnitudinem Lienis accedens, colore lividus. His dissectis, Calculus in Vesica urinaria, magnitudine ovi gallinaei, aliquatenus ejus figuram etiam referens & juxta illum alius, drupæ pruni domesticæ forma & magnitudine, reperiabantur: parietes hujus receptaculi solito crassiores, duriores, calculum inclusum arcte comprehendentes: Ureter dexter dimidio longitudinis inferiori, calculo oblongo, terete, paulum curvo, digiti crassitudinem æquante, apicibus rotundato impletus erat: Ren dexter intus ulcere, materia purulenta, sabulosa, sebaceæ fere consistentiæ, pleno, exesus erat, ita ut nihil, præter mem-

membranam fasciculos nonnullos parenchymatis circumdantem inveniretur: in Rene autem & Uretere sinistro, naturali mole majoribus, & quibus parenchyma solito mollius, nihil aliud erat præter naturam.

Calculis siccatis color erat subfuscus, maculis albescentibus hinc inde variegatus: superficies eorum fere æqualis, digitis tractata sabulum dimisit subtile, his adhærens: majoribus calculis serra divisus, strata concentrica, quibus constant, interiora crassiora crystallos granulosos referunt distinctiores, exteriora autem tenuiora & densiora formationis crystallicæ vix monstrant vestigia: minimus ille intus e crystallis constat conspicuis, stratis duobus densioribus crystallicam formationem minus distincte exhibentibus, circumdatis. Diversa tandem horum calculorum fragmenta experimentis, ope tubuli ferraminatarii faciendis, subjecta, phænomena calculis e Lithate Ammoniacæ potissimum constantibus propria, ediderunt.

E P I C R I S I S.

Lithiasis sine dubio ex iis morbis est, cui tota organorum compages hospitium præbet: nonnunquam ei locum præbent Cerebrum, Oculi, Pulmones, Cor, Lien, Uterus, Ovaria, Ossa, Ligamenta, Musculi & Tela cellulosa, in viis lacrymalibus,
sali-

salivalibus, alimentariis & biliariis sæpius generatur & alitur: præ reliquis vero corporis partibus longe frequentior veri calculi ex lotio nati sedes est in Organis uropoëticis, magna cum malorum gravissimorum caterva, nostro in morbi casu sat conspicua. Is Lithiaseos casus, apud vulgum nostratem novus a), attentionem mihi mereri videtur, etsi Therapia inde nihil novi vel memoratu digni accipiat, quippe qui adsensum ei opinatio-
ni: ibi locorum ubi prorsus inauditus est Calculus Vesicæ urinariæ, de eo in morbis hujus conceptaculi examinandis & dijudicandis non esse co-
gi-

-
- a) Casum Lithiaseos Vesicalis, in regionibus septentrionalibus rarius quam alibi occurrentis, novum hoc loco appellare placuit, quia nunquam antea apud vulgum Fennicæ observatus est ille morbus, quantum ex diariis Nosocomiorum & relationibus Medicorum Provincialium, Imperiali Collegio Medico Fennico quotannis exhiberi solitis, mihi licuit intelligere. Alios autem patriæ nostræ incolas ex Ordinibus Magistratum, Militum, Sacerdotum, & ætate provectiores, quibus Lithiasis Renalis haud rarus est morbus, Lithiasi Vesicali nonnunquam laborasse, satis comperi, existimans calculum in hoc Civium genere, ratione habita numeri ipsorum, eadem fere proportionem occurrere, ac aliis in terræ plagis, e. gr. in Anglia & Hibernia, ubi locorum, secundum factas computationes constat: unum ex 100,000 Incolis quotannis Calculo Vesicali laborasse, & in Nosocomiis eorum unus ex 10,750 ægrotantibus hoc morbo afflictum fuisse. Cfr. S. COOPER Handbuch der Chirurgie, IV. B. III. Abth. Weimar 1844, p. 910.

gitandum b), cohibet, sed exceptionem ab illa in se recipit: fidem adstruens alii & veriori sententiae, Calculum nullo non tempore ubique & adfuisse & exstare posse c). Consideranti mihi fortunam pueri iniquissimam, in cujus etiam gremio,

B
dum

b) S. TH. SOEEMMERRING (*Abhandlung über die tödlichen Krankheiten der Harnblase und Harnröhre alter Männer. Frankf. A. M. 1822. p. 48.*) ita judicat: "Die Gegend, worin der Kranke lebte, entscheidet manchemal über alle Zweydeutigkeit. Z. B. lebte der Kranke beständig in einer Gegend, wo der Stein (wie z. B. in Hannöverschen und einigen Rheingegenden) eine ganz unerhörte Krankheit ist, so kann man auch nicht auf Steinbeschwerden denken."

c) J. Z. PLATNERI *Institutiones Chirurgiae Rationalis. Lips. 1745. p. 934.* "Calculus ex iis morbis est, qui, cum omnnes homines eorum in se causam habeant & perpetuo alant, sine dubio nullo non tempore cogniti fuerunt."

C. J. M. LANGENBECK (*Neue Bibliothek für die Chirurgie, und Ophthalmologie. II. B. III. St. pag. 429.*) "Man war bisher der Meinung, dass in unserer Gegend keine Blasensteine vorkämen. Von allen Lehrern der Chirurgie in Göttingen vor mir ist auch nie der Steinschnitt gemacht worden. Mir schien diese Behauptung immer zu weit ausgedehnt, und ich dachte, dass, wenn sie auch weit seltener in unserer Gegend existirten, es sich doch noch wohl ein mahl ereignen würde einen am Steine Leidenden zu finden; weswegen ich auch nie den Catheterismus bey Beschwerden der Urinausleerung unterliess. Folgendes überzeugte mich bald, dass ich mich nicht getäuscht hatt." etc.

dum viveret, permansit, matrem, eandemque nutricem dissolutam, victum, quo ægre vitam toleravit, parum salubrem, ætatem tenellam, habitum corporis gracilem, nec non symptomata ægitudinis, quam primus Lithiaseos Renalis accessus excepit, de Pathogenia morbi nullum superest dubium. Jam primum arbitror, abdominis inflationem, corporis maciem & virium defectum, eundi negotio imparium, quibus mox ab infantia laboravit puer, illi merito tribuenda esse alimentarium viarum adfectioni, quæ dyspepsia, bulimia, alvo aut justo liquidiori aut strictiori aliisque earum vitiis annuntiatur, & in longum protracta abiit in Atrophiam, cui præternaturalis intumescencia viscerum abdominis defectioque & alienatio vis nutritivæ & motricis propria sunt d). Is etenim morbus ab-

-
- d) Atrophia Sauvagesii, * Vogellii, Atrophia Glandularis, speciatim Mesenterica Infantum, (Passiva, ab alimento crudo, viscido, acido,) Haartmanni Rhachitis Incompleta, (Sveticæ Riset seu Risen.) Cel. SOMMER (*Archiv für Medicinische Erfahrung von E. HORN.* Leipz. 1801. p. 545.) sequentem illius morbi descriptionem edidit: "*In dieser Periode nun, gleich beim Abgewöhnen, werden die meisten Kinder mürrisch und betrübt: sie bekommen grösstentheils zwar nur einen leichten Durchfall, durch den sie aber ziemlich matt werden: und wenn der Durchfall entweder bloß durch die eigenthümliche Kraft der Natur oder durch Hülfe der Kunst gehoben ist, so bekommen dieselben einen ganz ungewöhnlichen Appetit zu Brod, besonders Roggenbrod, und essen solches, wie sie es nur fin-*

dominalis, infantili ætate, vel jam quinto mense, vel serius se exserens, commune fere ubique in Fennia infantilium morborum seminium est, & causam Rhachitidis completæ, Scrophularum, Vermium intestinalium &c. constituit, prout diathe-

B 2

sis

den, mit einer unbeschreiblichen Begierde. Dieses heisse Verlangen ist nun schon der erste Grad der Krankheit, die ich beschreibe. Wird diese Begierde nach Brod befriedigt; so bekommen sie in kurzer Zeit Ekel vor allen Fleischspeisen, und in dem Verhältnisse dieses Ekels steigt die Begierde zum Brode bis zum Heisshunger, so, dass ich oft gesehen habe, wie Kinder aus dem Zusammenkehrigt des zimmers Brodstücke herausgesucht, oder den Hunden aus dem Munde genommen, und mit der grössten Begierde verzehrt haben. In den ersten Monaten bleibt das Kind gesund und munter genug dabei, ausser dass sein vorher derbes Fleisch schlaff anzufühlen ist, und dasselbe ein blasserer ansehen bekömmet. Aeltern und Erzieher halten dies gewöhnlich für eine Folge der Entwöhnung, sie beruhigen sich damit, freuen sich auch wohl noch gar über des Kindes guten Appetit zum Brod, und hoffen, dass es dadurch bald wieder zu kräften kommen werde. — Einige Zeit nachher fängt der Unterleib an hoch und hart zu werden, und in dem nemlichen Verhältnisse, als dieser zunimmt, magern Gesicht und die Extremitäten zusehends ab." etc. Communis ubique in patria nostra est noxius plebis mos, ut nimis mature infantibus artificialia alimenta, farinacea, acida, quibus ipsa utitur, præbeat, non curans, utrum repentinæ omnes cibi potusque cujuscunque generis mutationes infantili ætati convenientes sint nec ne. Quo morbus sæpissime contrahitur.

sis ad hunc vel illum morbum determinata fuerit. Imprimis vero infantes mendicantium, vitiis viscerum abdominis, languore, pigritia & flacciditate musculorum sæpius laborantes, eo corripiuntur: illiusque causæ externæ, quos evitare non possunt mendiculi, in corrogato cibo, farinaceo, mucido, acido, nimis matura nutrimentorum, tennellæ ætati non convenientium, commutatione, immunditia cutis & aëre humido, frigido, quacunque ratione in domiciliis insalubribus depravato, simul comprehenduntur, nec non in aliis nocentium potentiarum momentis vires eorum debilitantibus adesse possunt. Harum itaque causarum noxiam vim, quam puer in nostro casu abunde passus est, primum statum viscerum abdominis per sex annos morbosum, Athrophiam puta Glandularem, effecisse, verisimillimum est. Chylopoëticorum igitur organorum functionibus jam diu infirmatis & fractis, eam quoque defecisse uro-poëticorum organorum vim patet, qua partes lotium constituentes naturales servantur, cum dynamicus horum organorum concentus, persistente pathologica conditione, morbose excitatus & alienatus est: & ex illa viarum urinariarum efficientia labefactata proclivitas earum & tota diathesis ad Lithiasin futuram est derivanda e). Posita sic dia-

e) C. SPRENGEL (Institutiones Pathologiæ Generalis. Amst. 1823.) hæc habet, pag. 201: "In hæmorrhoidariis adfecti-

diathesi morbi futuri, externisque ejus causis nunquam non prævalentibus, ejusdem omnino generis ac antecedentis morbi causæ commemoratæ externæ, organa uropoëtica post Atrophiam infantis ulterius pessumdata sunt f), facile faventia materiæ mucosæ secretioni & Acidi lithici justo majori quantitate præcipitationi, unde potissimum arenulæ, lapilli & calculi origines & accessiones in his organa-

bus, arthriticis, scrophulosis & incipiente calculo urinario non rarum est ingentem lotii copiam continuo mitti." p. 203. "Peculiaris vero est urinæ hypostasis, quæ calculorum generationem prægredi solet: non necessario in eos transiens, sed alios etiam morbos adducere valens, qui a stasibus abdominalibus, laxitate & muci animalis abundantia nascuntur. Est satis spissa & compacta, ut arenulas etiam & lapillos sistat."

W. PROUT Ueber das Wesen und die Behandlung des Harngriesel und Harnsteins. Weimar, 1823, p. 99. etc.

R. BINGHAM über die Krankheiten der Blase. Magdeburg. 1823, p. 267.

A. G. RICHTER Chir. Bibl. XI. B. I. St. p. 411. "*Eine fehlerhafte Verdauung hat eine fehlerhafte Absonderung des Urins, und diese den Stein zur Folge.*"

- f) PLATNER. l. c. pag. 959 "Calculus, qui Vesicam infestat, nullam ætatem magis exercet quam puerorum. Inimicior etiam ex his illis est, qui ab humilis fortunæ parentibus nati sunt. Ex quo conjicere licet, calculo ut plurimum cibum potionemque occasionem adferre, ex cruda, acida & viscida materia paratum."

ganis duxerunt g). Ex quibus demum calculis, in viis urinariis crescentibus, novæ accesserunt causæ, quæ secundariam valetudinis depravationem, accessum puta Lithiaseos Renalis vehementem, ulcerationem Renis dextri, paucam quantitatem lotii secreti e Rene ampliori sinistro, vicem & dextri gerente, Febrim hecicam, symptomata urinariorum calculorum omnia commemorata, tandemque mortem attulerunt.

Seorsum hic casus probare videtur, diathesis ad urinarios calculos, quamvis in plebe borealium regionum minus frequentem, antecedente Atrophia Infantum, provocari posse, & totam inde oriundam Lithiasin, causis externis diu & vehementer influentibus, generari: pariter ac illi status, præcedente stasi abdominali Senum, Hæmorrhoidariorum, Arthriticorum, in nobilioribus civium ordinibus proveniant; ut unus idemque proventus dirissimus a vitæ ratione miserrima & victu vilissimo, ac a vita lauta & nutrimento superfluo, calculorum genesi æque faventibus pertimescendus sit, & Prophylaxis Lithiaseos optima in evitando hæc victus extrema habeatur h).

Hic

g) C. SPRENGEL l. c. p. 207. "Pueri præsertim scrophulosi, aut qui pituitosa abdominis colluvie laborant, sexto ætatis anno frequentius calculis corripiuntur."

h) PROUT, BINGHAM, l. c.

Hic casus porro ostendit, diagnosin morborum Organa uropoëtica infestantium, mancam & difficilem esse, ad quam ergo rite formandam requiritur accurata examinatio, non solum Phænomena morbi omnia spectans, quæ fallacia sunt, sed etiam ægroti ætatem, usque a prima infantia valetudinem & universam vivendi rationem. His cognitis, explorationem Vesicæ urinariæ & Intestini recti instituet Medicus, antequam morbum definiat.
